

BETHLEN GÁBOR
Alapkezelő Zrt.

NPKI | NEMZETPOLITIKAI
KUTATÓINTÉZET

Az Active Watch jogvédő szervezet jelentései a romániai magyarellenességről

Az *Active Watch* nevű romániai civil szervezet 1994-ben alakult az *Academia Catavencu* nevű satirikus lap sajtómonitoring tagozataként. 2006 óta önállóan fejt ki a tevékenységét, célja kifejezetten a szólásszabadság védelme és a diszkriminációmentes média megerősítése. Ennek érdekében számos képzési programot futtat, elemzéseket és jelentéseket tesz közzé. Figyelme középpontjában olyan érzékeny témák vannak, mint például az emberi jogok megsértése, a politikum nyomásgyakorlása a médiára, vagy az átláthatóság hiánya a közintézményekben. 2013 óta tagja a szólásszabadság védelmében működő [IFEX](#) nemzetközi hálózatnak. Az Active Watch a különböző alkalmi vagy célirányos (pl. választások) témájú elemzéseken, kisebb jelentéseken túl 1999-től készít átfogó éves jelentéseket a romániai szólásszabadság témájában, illetve idén januárban tette közzé első, a 2014-2015-ös évre vonatkozó gyűlöletbeszédéről szóló jelentését. Ez utóbbi egy Norvég Alap által finanszírozott program keretében a Romani CRISS nevű roma szervezettel együttműködésben készült el, ám a neve alapján („első jelentés”) sejteni lehet, hogy az elkövetkező esztendőkből is készül majd ilyen.

A szólásszabadságról szóló jelentések a korábbi években nem fordítottak figyelmet a magyar közösséget érintő esetekre, illetve azokat nem tekintették szólásszabadsági ügyeknek (ez nem jelenti azt, hogy korábban nem is foglalkoztak ezzel, hisz számos konkrét magyar vonatkozású esetben közlemény formájában tiltakoztak vagy fejtették ki véleményüket). A 2014-es és a 2015-ös jelentés azonban már külön fejezetben tárgyalja ezeket. Ugyancsak megjelennek egyes magyar vonatkozású kitételek a januárban bemutatott első gyűlöletbeszédre vonatkozó jelentésben is.

A szólásszabadság témakörében a [2014-es jelentés](#) önálló fejezetben, **Zászlók, himnuszok és területi autonómia. A magyar közösség és a szólásszabadság** címmel tárgyalja a magyar közösséget ért jogsértéseket. A román hatóságok és a média aránytalan megnyilvánulásként értékeli a szatmári Kölcsey Ferenc Gimnáziumban történt magyar zászlós esetet (szembeállítva a román trikoloros hajpántot viselő kislány esetével, amelyet a román közvélemény nem ítelt el). A jelentés továbbá szóvá teszi a

BETHLEN GÁBOR
Alapkezelő Zrt.

NPKI | NEMZETPOLITIKAI
KUTATÓINTÉZET

Székely Szabadság Napja alkalmából megszervezett felvonulás betiltását és a magyar himnusz eléneklése miatt a Kovászna megyei prefektus által kiszabott pénzbírságot, mint a szabad vélemény és identitás kinyilvánításának megalapozatlan korlátozásait. Ugyanúgy a jelentés kitér a magyar szimbólumok és szervezetek betiltását célzó törvénykezdeményezésekre, melyek szerzője legtöbbször Bogdan Diaconu, a Szociáldemokrata Párt (PSD) színeiben mandátumot szerzett parlamenti képviselő, jelenleg az Egységes Románia Párt elnöke. A székely zászló ügyében három esetet említ: a marosvásárhelyi bírságokat, a nagyváradi „reklámzászló-pert” és a Diszkriminációellenes Tanács székely zászlóval kapcsolatos határozatának megsemmisítésére irányuló román kezdeményezést. A területi autonómiáról szóló közvita sem marad ki a jelentésből, itt mind a Belügyminisztérium közbiztonsági stratégiájának tervezetét, mind pedig a Legfőbb Bírói Tanács állásfoglalását megemlíti, amely a területi autonómiáról szóló közbeszédet az alkotmányos kereteken kívülnek minősíti. A jelentés elítéli ezeket a megfogalmazásokat, és kifejti, hogy egy demokratikus társadalomban a nyilvános térben nem lehetnek tabutémák. A jelentés végül elítéli a Szervezett Bűnözés és Terrorizmus Elleni Ügyészség (DIICOT) fellépését Antal Árpád sepsiszentgyörgyi polgármesterrel szemben, aki ellen fenyegetés büntette miatt indított vizsgálatot egy politikai fórumon elhangzott és félrefordított kijelentése miatt.

A jelentés levonja azt a következtetést, hogy bár korai lenne szisztematikus magyarellenességről beszélni, a hatóságok folyamatosan fellépnek (legtöbbször sikerrel) a magyar közösség véleményének kinyilvánítása ellen. Ugyanakkor túlzottnak ítéli meg a hatóságok reakcióját a magyar közösség igényeivel szemben, és kimondja, hogy a román jogszabályok hiányosságai teret engednek a magyar közösséggel szembeni hatósági visszaéléseknek (különösen a szimbólumhasználat terén). A jelentés ajánlásokat is megfogalmaz: a hatóságoknak azt javasolja, hogy vegyék figyelembe a különböző európai dokumentumokban foglaltakat, legyenek nyitottabbak a párbeszédre és kezdeményezzenek valós etnikumközi programokat. A média számára megfogalmazott ajánlások lényege, hogy a helyes értelmezés érdekében ellenőrizzék a magyar közösséget érintő információkat, kérjenek eredeti felvételeket a különböző nyilatkozatokról és minden esetben kérjék ki a magyar közösség képviselőinek véleményét is.

BETHLEN GÁBOR
Alapkezelő Zrt.

NPKI | NEMZETPOLITIKAI
KUTATÓINTÉZET

A szólásszabadságra vonatkozó [2015-ös évi jelentés](#) ismét önálló fejezetben (*A magyar közösség és a szólásszabadság*) tárgyalja ezt a kérdéskört. Bevezetőjében megállapítja, hogy ebben az évben is ugyanolyan mértékben sérült a magyar közösségnek a véleménynyilvánítási szabadsága. A kiemelt esetek között a marosvásárhelyi kétnyelvű utcanévtáblák ügyében kirótt rendőrségi bírságot, a kolozsvári magánkezdeményezésű, autonómiáról szóló reklámpannó betiltását említi. Külön szól a Iohannis államfő által Tőkés Lászlótól megvont Románia Csillaga Érdemrendről, mint a szólásszabadság egyik legsúlyosabb megsértéséről, és hozzáteszi, hogy ezzel szemben viszont olyan személyektől nem vonták meg a kitüntetést, akiket korrupció miatt jogerősen elítéltek (Adrian Nastase, Irina Jianu, Rodica Stanoiu, Miron Mitrea). A nagyváradi „reklámszázló-per” ebben az évben is szóba kerül, hisz időközben jogerős bírósági döntés született, mely a rendőrség véleményét erősíti meg. A jelentés továbbá kitér a Székely Szabadság Napjának felvonulásán részt vevő személyek megbírságolására is, és kiemeli, hogy a csendőrségi szóvivő az MTI-nek megerősítette: soha nem szabtak még ki ennyi büntetést egyszerre. Kolozsváron a nemzeti ünnep alkalmából szervezett felvonuláson betiltott Erdély-zászló sem kerülte el a jelentéstevők figyelmét. Ebben az ügyben az Active Watch írásban meg is kereste a megyei rendőrparancsnokságot, akik viszont nem adtak választ arra a kérdésre, hogy milyen indokok alapján ítélték uszítónak a történelmi lobogót. A jelentés továbbá azt is megemlíti, hogy a sepsiszentgyörgyi himnusz-perben a bíróság helyt adott a Magyar Polgári Párt keresetének és törölte a prefektúra által kiszabott pénzbírságot. Végül, akárcsak az elmúlt esztendőben, a jelentés most is számba veszi azokat a törvénykezdeményezéseket, amelyek a magyar közösség jogainak csorbítását, véleménynyilvánítási szabadságának korlátozását célozzák, és megemlíti a himnusz kötelező éneklésére, a magyar tévéműsorok kötelező feliratozására vonatkozó tervezeteket, valamint a büntető törvénykönyv módosítására tett kísérletet, mely bűncselekménnyé nyilvánítaná a nemzeti jelképek bárminemű megsértését.

A jelentés a következtetések sorában az előző évi jelentésben foglaltakat ismétli meg és hozzáteszi, hogy a magyar közösség politikai aspirációit (nyelvi jogok, autonómia) mind a média jelentős része, mind pedig a politikum megbélyegzi, ezért is születik annyi jogkorlátozó törvénytervezet. Éppen e következtetések tükrében nem

BETHLEN GÁBOR
Alapkezelő Zrt.

NPKI | NEMZETPOLITIKAI
KUTATÓINTÉZET

meglepő, hogy a megfogalmazott ajánlások is azonosak az előző évben megfogalmazottakkal, mind a hatóságok, mind a média irányába.

Újdonság az Active Watch tevékenységében **a gyűlöletbeszédre vonatkozó átfogó éves jelentés a 2014-2015 időszakra**, amely a 2014 október és 2015 október közötti időszakban a nyilvános térben megnyilvánuló gyűlöletbeszéd elemzésére törekszik. Bár ez egy Norvég Alapokból finanszírozott roma-program keretében született, a közleményükben mint „első jelentést” mutatták be, amiből arra lehet következtetni, hogy minden bizonnyal lesz következő is. A jelentés első fele a különböző jogszabályok ismertetésével, a sajtóorgánumok és sport-szakszövetségek gyűlöletbeszéd elleni politikájával, a politikai pártok alapszabályzataiban foglalt releváns cikkelyekkel foglalkozik. Itt mindjárt szembeötlő, hogy az RMDSZ esetében megjegyzi: nincs a szervezet alapszabályzatban olyan cikkely, amelyre hivatkozni lehetne gyűlöletbeszéd esetén. A jelentés a második részben bemutatja a konkrét gyűlöletbeszéd eseteket, jelentős részükben romaellenes, antiszemita vagy homofób megnyilvánulásokat, de akad köztük néhány magyar közösséget érintő eset is. Megemlíti a Gheorghe Funar tévében tett kijelentését, miszerint a magyar nyelv „a lovak nyelve”, ugyanakkor részletesen elemzi a székelyudvarhelyi rendőrautó esetét (amelynek egyik oldalán magyar nyelvű felirat volt), illetve azt a médiahistóriát, amit ez kiváltott, különösen Bogdan Diaconu Facebook oldalát, ahol megjelentek a „kifelé a magyarokkal az országból” beírások is. A jelentés szerint ez vezetett Bogdan Diaconu törvénykezdeményezéséhez, amelyben be kívánja tiltani a magyar nyelv használatát a közigazgatásban. A jelentés továbbá három intoleranciát terjesztő nyilvános eseményt is említ. Kettő ezek közül az „Új Jobboldal” elnevezésű közismerten idegengyűlölő és magyarellenos szervezet akciója: az egyik a március 15-i kolozsvári tüntetésük, amely valójában a magyar törekvések ellen irányult, hisz olyan szlogenekkel vonultak fel, hogy „Autonómia a börtönben”. A másik az aradi vértanúk elleni tüntetésük, amelynek előzménye az volt, hogy ismeretlen tettesek piros-sárga-kék színekre festették az aradi Szabadság-szobrot. Nem kíméli a jelentés amúgy a magyar közösséget sem, ugyanis szóvá teszi a 2014 december 1-én fekete zászlókkal tiltakozó Hatvannégy Vármegye Ifjúsági Mozgalomhoz köthető kezdeményezést. A jelentés a továbbiakban kiemeli néhány pozitív, toleranciát hirdető kezdeményezést is, köztük a Brassói Magyar Napokat, a kolozsvári kétnyelvűségért megszervezett flash-mob-ot és a Facebook-on

BETHLEN GÁBOR
Alapkezelő Zrt.

NPKI | NEMZETPOLITIKAI
KUTATÓINTÉZET

meghirdetett „Ölelj meg egy románt – Imbratiseaza un maghiar” elnevezésű kezdeményezést.

A jelentés a következtetéseiben megállapítja, hogy bár a Diszkriminációellenes Tanács eléggé erőteljesen veszi fel a harcot a gyűlöletbeszéddel szemben, ez a jelenség azonban nem vesztett intenzitásából. A média szerepe itt igen fontos lenne, ám sajnós a médiaorgánumok egyre kevésbé fogékonyak a gyűlöletbeszéd leküzdésére, sőt a média saját szabályzatai is mintha inkább saját pozíciójuk erősítését céloznák, mintsem az emberi méltóság védelmében történő kiállást.

Összefoglalva elmondható, hogy az Active Watch egyre professzionálisabban monitorizálja az emberi méltóság és a szólásszabadság megsértésének eseteit, felhívva a figyelmet a sajtó súlyos önszabályozási hiányosságaira. A jelentéseikben rendszeresen foglalkoznak a magyar közösséget ért jogsértésekkel, egyfajta leltárát adva ezeknek az eseteknek. Mivel a szervezet hosszú évek óta foglalkozik a szólásszabadság védelmével és a diszkrimináció elleni harccal, továbbá nem kifejezetten a magyar kisebbség érdekvédelme tölti ki a tevékenységét, ezért hitelessége megkérdőjelezhetetlen. Az Active Watch jelentései alkalmasak arra, hogy a román nyelvű médiában, sőt, nemzetközi környezetben is megjelenítsék a magyar közösség elleni fellépéseket, ezáltal jelentőségük még nagyobb.